

Geachte aanwezigen,

Terwijl we in de hoopvolle melodie van Bach onze Heiland stap voor stap nader horen komen, vieren we vandaag dat de Theologische Universiteit jarig is. Ik heb niet toevallig bij de opening van deze plechtigheid het gebed van Salomo gelezen. 2 Kronieken 1 was op 6 december 1854 in de afgescheiden kerk in de Hofstraat in Kampen de tekst waarover president-curator ds. C.G. de Moen sprak in zijn inwijdingsrede bij de opening van deze universiteit, en dan met name vers 10: Schenk wijsheid en inzicht, of in de Statenvertaling: geef wijsheid en wetenschap. Deze Bijbeltekst is niet het motto van deze universiteit geworden, maar ze is wel onze bede gebleven.

De universiteit is vandaag 169 jaar geworden. We feliciteren elkaar met dit heuglijke feit en constateren dat ze inmiddels op een respectabele leeftijd is gekomen. Binnen het Nederlandse hoger-onderwijslandschap laat ze in ouderdom alleen de universiteiten van Leiden, Amsterdam, Utrecht en Groningen voorgaan. Ze is dus relatief oud, maar evenmin als haar oudere zusters is ze der dagen zat. Als er een zaak opvalt bij het terugblikken op het afgelopen jaar, dan is het de vitaliteit en de opgewektheid van onze universiteit.

Samenwerken

Laat me daar een paar aspecten van benoemen. Om te beginnen is de universiteit aan het *socializen* als een jonge deerne. Na ruim anderhalve eeuw in Kampen letterlijk en geregeld ook figuurlijk op afstand van de academische wereld in ons land te hebben gestaan, verkeert ze nu inmiddels al weer anderhalf academisch jaar in de universiteitsstad Utrecht, te midden van grotere en kleinere, verwante en minder verwante partners. En dit jaar is bekend geworden dat ook de Protestantse Theologische Universiteit zich bij ons in het Utrechtse komt voegen, in september aanstaande. We heten de PThU van harte welkom en zien uit naar een goede samenwerking. Over samenwerking gesproken, toen ik vorig jaar aantrad als rector heb ik de noodzaak en de wenselijkheid van samenwerking beklemtoond, en inmiddels zijn er banden gesmeed met de Universiteit voor Humanistiek en de Tilburg School of Theology. Samen werken we aan de ontwikkeling van een brede, levensbeschouwelijke bachelor, en we hopen dat de PThU ook bij dit initiatief zal aansluiten. Naast onze theologische bachelor willen we met deze brede bachelor bijdragen aan de bezinning op de grote uitdagingen van onze tijd, zoals klimaat, zorg en migratie. Het valt op dat deze vraagstukken sterk gedomineerd worden door een technisch-wetenschappelijke insteek. Wij zijn van mening dat de levensbeschouwelijke insteek bij de reflectie op deze vraagstukken node ontbreekt. De grote levensbeschouwelijke tradities bergen kennis, visie en ervaring in zich, die ervoor kunnen zorgen, dat we voor maatschappelijke problemen niet alleen een technische oplossing zoeken, maar ook een kwalitatieve waarbij de hele mens betrokken is, met hoofd, hart en handen.

Samenwerking is er ook op het terrein van het onderzoek. Mede dankzij een financiële impuls van de overheid konden aio-projecten worden opgezet met de PThU, met de Theologisch Universiteit Apeldoorn, met de Universiteit voor Humanistiek, met de Vrije Universiteit en met de Erasmus Universiteit; ook op ander onderzoeksniveau wordt met enkele van deze universiteiten en ook met de ETF in Leuven samengewerkt, het meest hecht met de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het onderzoek dat in deze samenwerkingen wordt verricht varieert van systematisch-exegetisch onderzoek naar

Gods betrokkenheid bij zijn volk en de wereld als een bron van hoop tot onderzoek naar de reformatie van het economisch denken, waarbij de hele persoon in zijn relatie God, medemens en wereld centraal staat, en niet de rationele calculator.

Tenslotte zijn fondsen verworven, om internationale PhD-studenten in de majority world op het gebied van het neocalvinisme te begeleiden, in samenwerking met Edinburgh University en Fuller Theological Seminary.

Veel internationale studenten, geïnteresseerd in deze universiteit voor promotiestudie of voor het volgen van de Engelstalige Master Intercultural Reformed theology, vinden onze universiteit via onze website. Deze site is ons visitekaartje in de wereld, en ik raad u aan deze te bezoeken, ook als u dat recent nog heeft gedaan. Want vanaf vandaag is deze geheel opnieuw ingericht en raadpleegbaar geworden. Ik feliciteer de communicatie-afdeling met dit gelikte product.

Onderzoek

Een ander aspect van onze vitaliteit is het onderzoek. Behalve de opbloeiende samenwerking met andere academische instellingen meld ik dat dit jaar vijf promoties hebben plaatsgevonden. Het merendeel daarvan betrof internationale PhD-studenten.

Wat het onderzoek betreft, zien we begin 2024 de visitatie inzake de afgelopen zes jaren tegemoet. Inmiddels is een nieuw onderzoeksthema geformuleerd en werken we aan de implementatie ervan in onze onderzoekvoornemens voor de komende zes jaar. Ook dit proces getuigt van de vitaliteit en de opgewektheid van onze universiteit. Als een kleine instelling voor hoger onderwijs die nochtans de breedte van de theologische discipline wil bestrijken is het gevaar van versnippering van onze onderzoekskracht steeds aanwezig. In de afgelopen onderzoeksperioden is getracht dit nadeel te bestrijden door het onderzoek in drie min of meer homogene groepen te organiseren. Omdat dit naar ons oordeel, en daarin extern bijgevallen in visitaties en mid-term-reviews, toch nog onvoldoende krachtenbundeling bood, is besloten het onderzoek nog meer instellingsbreed te integreren door één onderzoeksthema te vinden en te bevorderen dat onderzoekers over intradisciplinaire grenzen heen samenwerken. Voor het voeren van de regie op dit samenhangende onderzoek is per 1 januari as. in Hans Schaeffer een onderzoeksdirecteur aangesteld.

Het onderzoeksthema voor ons onderzoek in de komende zes jaren is Vulnerabilty and Hope, kwetsbaarheid en hoop. In onze samenleving, ook in christelijke geloofsgemeenschappen en binnen organisaties, bestaan grote zorgen over de toekomst van onze leefwereld. Mondiale ontwikkelingen spelen hierin mee op het gebied van klimaat, zorg, polarisatie en oorlogen. We ervaren onze kwetsbaarheid intens. Met welke Bijbelse en theologische taal, in verbondenheid met welke ervaringen, en door middel van welke praktijken kan onderzoek vanuit deze universiteit bijdragen aan het omgaan met deze kwetsbaarheid en haar als inspiratie voor zorgzaamheid en verantwoordelijkheid zien?

Kerken

Dan de vitale band met de kerken. Het afgelopen jaar hebben we de fusie meegemaakt van twee kerkengroepen die elkaar in de jaren zestig van de vorige eeuw waren kwijtgeraakt, maar nooit vergeten. Sinds mei zijn we de universiteit van de nieuw gevormde Nederlandse Gereformeerde Kerken. Met die kerken hebben we een hechte band. We dienen ze met wat een kerntaak is van deze universiteit: het leveren van kandidaten voor het predikantschap, en daarnaast op uiteenlopen manieren, zoals studie

en advies voor de huidige synode. Omdat er weleens misverstand bestaat, onderstreep ik dat in onze kerken zowel HBO-theologen als academisch gevormde theologen als predikant aan de slag kunnen. Eigenlijk is er geen kerkgenootschap dat zoveel mogelijkheden voor HBO'ers biedt. Voor HBO'ers en WO'ers die op latere leeftijd besluiten predikant te worden heeft de universiteit een afzonderlijke kerkelijke route ingericht. Aan het einde van die opleiding ontvangt de student een kerkelijk certificaat waarmee hij een beroepbaarstelling in de Nederlandse Gereformeerde kerken kan aanvragen. Na het behalen van de diploma's helpen we kandidaten voor het predikantschap bij het vinden van een gemeente. In samenwerking met Steunpunt Kerkenwerk hebben we dit jaar opnieuw een speeddate georganiseerd voor 11 kandidaten en evenzovele kerken, om vraag en aanbod te bemiddelen.

Studenten

Zo komen we op onze studenten. Ook op dit terrein is er opgewekt nieuws te melden over het afgelopen jaar. De instroom van nieuwe Bachelor studenten is voor het tweede jaar op rij aanmerkelijk hoger dan het in 2021 en voorgaande jaren in Kampen was: dit jaar schreven 14 studenten zich voor het eerst in. De universiteit telt nu omstreeks 170 studenten, waarvan 33 in de bachelor, bijna 50 in de algemene master en ruim 20 in de predikantsmaster en daarnaast 65 contractstudenten. Het grote aantal contractstudenten dat losse vakken volgt is verheugend en bevestigt ons vermoeden dat er in Utrecht bredere belangstelling voor ons onderwijsprogramma zou zijn. Deze studenten zijn voor een niet gering deel afkomstig van de Universiteit Utrecht. Wat de studenten ook allemaal doen naast hun studie en in uren dat de meesten van ons op één oor liggen, studeren doen ze ook nog. In het academisch jaar 2022-2023 zijn 4 bachelor-diploma's uitgereikt, en 22 master-diploma's, waarvan 3 voor de predikantsmaster en 2 certificaten voor de kerkelijke route. Vanaf deze plaats allen hartelijk gefeliciteerd met het bereikte studiedoel en met het predikantschap.

Met de Utrechts christelijke studentenverenigingen is een goed contact, bestuurders van deze verenigingen zijn ook op deze dies aanwezig en vertegenwoordigen gezamenlijk vele honderden christelijke studenten in deze stad.

In huis hebben we sinds 2020 een theologische studievereniging Ayin. Een eigen studentencorps heeft de universiteit in Utrecht niet meer. De inschatting van de studenten was dat het aanbod christelijke studentenverenigingen in Utrecht ruim was en dat meeverhuizen naar deze stad dus niet erg zinvol was. Bovendien was het studentencorps Fides Quadrat Intellectum zo met Kampen en de Kamper theologische traditie verweven, dat een voortzetting van het bestaan elders niet opportuun was. Maar zieltoegend is FQI allerm minst. Ze heffen zichzelf op, maar niet nadat er een grote feestweek is georganiseerd, waar we nu middenin zitten. Vandaag precies 160 jaar geleden werd FQI opgericht. Graag feliciteer ik namens de universiteit het studentencorps met zijn 32^e lustrum. Ik geef de praetor van FQI straks het woord om het Kamper studentencorps aan de universiteit uit te luiden.

Universitair personeel

Last but not least vraag ik uw aandacht voor het universitair personeel. Sommige van ziet u geregeld in de media, anderen werken achter de schermen, maar alleen samen vormen we die vitale en opgewekte gemeenschap. Vitaal en opgewekt, zeg ik van deze instelling en van de gemeenschap, maar als universiteitsmedewerkers beleven we dat op individueel niveau natuurlijk niet altijd zo. Er was veel om dankbaar voor te zijn en ons aan op te trekken, onze God is een gulle God en dat mochten we beleven afgelopen jaar.

Maar er was ook ziekte en tegenslag, er waren ongelukken en er was fysiek ongemak, zwaarmoedigheid, breuk en afscheid. We verloren het afgelopen jaar geliefden, we verloren ook leden van onze gemeenschap die haar tientallen jaren mee gedragen hebben.

Graag wil ik deze laatstgenoemden, die we hier niet meer zien zullen en waarvan de stem niet meer klinkt, maar die we met ons meedragen in het hart, een voor een bij name noemen, om hen op dit moment te gedenken en met elkaar en God te danken voor wie ze geweest zijn. Ik lees hun namen en vraag daarna een minuut stilte. Ik verzoek u daarvoor te gaan staan:

Jolanda van Gelder-Bastiaan, overleden op 3 januari 2023

Pieter Schelling, overleden op 19 januari 2023

Max Hoekzema, overleden op 11 februari 2023

Henk de Jong, overleden op 21 maart 2023

Martin Rittersma, overleden op 25 september 2023

Gerlof Luehof, overleden op 25 oktober 2023

Jo Douma-Wigboldus, overleden op 8 november 2023

Moge God hun nagedachtenis tot zegen stellen.

Enkele markante personeelszaken van het afgelopen jaar wil ik hier belichten. In de eerste plaats vermeld ik dat we afscheid hebben genomen van Joop Hartman. Hij was sinds 1976 in dienst bij de universiteit, vanaf 2005 ook als pedel. Deze laatste functie heeft hij ook in de jaren na zijn pensionering vervuld, maar op 24 november trad hij de promotie van Dr. Wendt voor het laatst op als pedel. Wij danken hem voor zijn diensten aan de universiteit en wensen hem een gezegende ouderdom. Zijn taak is het afgelopen jaar al geleidelijk overgenomen door Mirjam Hofman en haar heten we bij deze officieel welkom als pedel. Ik weet dat de pedelstaf bij haar in goede handen is.

Sommige personeelsleden zijn langere tijd in dienst. Dit jaar vierden we dat prof. Jaap Dekker een kwart eeuw aan de theologische opleiding verbonden mocht zijn. Dit jaar hebben we ruim een dozijn nieuwe medewerkers mogen verwelkomen, van portiers tot docenten en van bureaumedewerker tot de Utrechtse predikant Hans van Benthem als studentenpastor. Bestuurssecretaris Hugo den Boer heeft ons afgelopen zomer verlaten en in het najaar is Willem Boerma hem opgevolgd. Ook het personeel studeert in onze cultuur van permanent leren. Gefeliciteerd wie met succes na- of bijscholing deed. Onze docent en coördinator van de Master of Intercultural Reformed Theology Jos Colijn gefeliciteerd met het behalen van de doctorstitel aan de Vrije Universiteit afgelopen november. Wat de hoogleraren betreft: we hebben in februari afscheid genomen van Henk Jochensen, die de Lindeboomleerstoel bekleedde na het vertrek van Theo Boer. In juni mochten we de nieuwe houder van deze bijzondere leerstoel verwelkomen in de persoon van Stef Groenewoud. In november inaugureerde Hans Burger als hoogleraar systematische theologie, waarmee deze sinds het emeritaat van Barend Kamphuis vacante zetel ook weer bezet is. En om deze opsomming te eindigen met een mooi vooruitzicht. Dit najaar is David Onnekink benoemd tot bijzonder hoogleraar op de nieuw ingestelde Martine Vonk-leerstoel voor christelijk ecologisch denken. We zien uit naar zijn inauguratie en officiële verwelcoming in het komende jaar.

Slot

Geachte aanwezigen, deze universiteit begon in 1854 met de bede: geef wijsheid en wetenschap. We werken in afhankelijkheid van onze Maker, maar dan ook met vertrouwen in de toekomst. En dat vertrouwen heeft Hij niet beschaamd. Een nieuw jaar breekt aan en we zien er naar uit, maar de bede blijft de oude. In de christelijke traditie is een gegronde toekomstverwachting een voorwaarde om kwetsbaar te kunnen zijn en de gebrokenheid van de schepping, en de rol van mensen en de christelijke traditie daarbij, te erkennen. En andersom: wie kwetsbaar durft te zijn kan tot hoop komen, waarbij hoop vanuit christelijk perspectief niet alleen toekomstgericht is maar ook het element heeft van het vertrouwen op een God en Vader die ons zowel in het heden helpt als een nieuwe toekomst belooft. Ik heb gezegd.